

ПРОСТОРІЧНА ЛЕКСИКА ЯК ОСОБЛИВІСТЬ АВТОРСЬКОГО СТИЛЮ ЛЕСІ СТЕПОВИЧКИ

У результаті дослідження з'ясовано, що індивідуальний стиль дніпропетровської письменниці Лесі Степовички формує розмовна лексика. У її творах спостережено також жаргонні слова. Названа лексика оживлює текст, виразніше і жвавіше окреслює висловлену думку, створює колорит невимушеності та простоти.

Ключові слова: лексика, розмовна лексика, жаргон, індивідуальний стиль, Леся Степовичка.

Исследование показало, что индивидуальный стиль днепропетровской писательницы Леси Степовички определяет разговорная лексика. В ее произведениях также встречаются сленговые слова. Указанная лексика оживляет текст, четче и выразительнее передает картину, способствует легкости и простоте общения.

Ключевые слова: лексика, разговорная лексика, жаргон, индивидуальный стиль, Леся Степовичка.

The article deals with the individual style of Dnepropetrovsk writer Lesya Stepovichka, which is based on colloquial vocabulary. Her works also contain slang words. This vocabulary makes the text vivid, clear and expressive and contributes to the simplicity of communication.

Keywords: vocabulary, colloquial vocabulary, slang, individual style, Les Stepovichka.

Розвиток антропоцентричної парадигми в сучасному мовознавстві зумовив підвищений інтерес до художньої творчості в аспекті вивчення індивідуального стилю письменника. Наукою створено потужний лінгвістичний апарат, який дає змогу об'єктивно, виключно на підставі аналізу мовних фактів, репрезентованих у тексті, дослідити ключові особливості творчої еволюції митця, визначити основні константи його світобачення та з'ясувати специфіку мовно-виразових засобів, що вирізняють того чи того письменника як індивідуальну творчу особистість серед інших представників національної літератури.

Актуальність вивчення лексико-семантичної системи одного автора визначається загальною орієнтацією сучасних лінгвістичних досліджень на комплексне вивчення індивідуального стилю автора. У нашому дослідженні звернемося до творчості письменниці з Дніпропетровщини – Олександри Несторівни Булах (Лесі Степовички).

У літературній критиці творчість Лесі Степовички позиціонують як таку, що вирізняється яскравим і самобутнім мовним компонентом. Зокрема, Ярослав Поліщук у статті «Шлюб під зорями... Канта» про роман письменниці «Шлюб із кухлем пільзенського пива» зазначав: «...в діалогах не лише повноцінно огранюються характери, в них самостійним чинником гри стає мова. Точніше сказати, мови, бо в романі спостерігаємо кілька мовних партій – українською, російською (з варіантами суржику), німецькою. І таке мовне різноголосся якнайконкретніше відповідає специфіці тих соціальних чи професійних груп, які в цей спосіб представлено, – лікарі, викладачі, робітники з Дніпрівграду (вигадане авторкою промислове місто, що обрисами дуже нагадує рідний Лесі Степовичці Дніпропетровськ) або завсідники пивбару чи сусіди-бюргери з німецького оточення Мар'яни. Таким чином, мова стає повноправним героєм романного дійства. Нею не лише розмовляють персонажі, – найважливіше, що нею смакує сама авторка. Певно, це заслуга Лесі Степовички <...> українська партія в романному багатоголоссі не програє іншим, не втрачає краси й гнучкості, а, навпаки, чітко й справедливо виділяється у властиве соло» [4, с. 243].

Метою нашого дослідження є з'ясувати особливості індивідуального стилю дніпропетровської письменниці Лесі Степовички.

Загальновідомо, що з погляду мовної системи, індивідуальний стиль – це «сукупність мовно-виражальних засобів, які виконують естетичну функцію і вирізняють мову окремого письменника з-поміж інших; своєрідність мови окремого індивіда» [2, с. 603].

Багато творів Лесі Степовички, зокрема роман «Шлюб із кухлем пільзенського пива», повісті «Ой, зійшла зоря вечорова...», «Білі чорнила», оповідання «Гюнтер, Петро і пізні помідори», «Медовими слідами Хуго Кеслера», написано у формі сповіді жінки про своє життя або про його окремі події, тому в текстах багато діалогів, насичених елементами розмовного стилю.

Шар розмовної лексики утворюють слова, що, перебуваючи в межах літературної мови, надають висловленню розмовного характеру. Використовуючи розмовну лексику для самовираження, мовець передає їй потужний заряд емоційності, оцінності та експресивності. У художньому стилі розмовна лексика створює

колорит невимушеності, простоти й певної експресії. Ця лексика вводить в атмосферу довірливої розмови.

Розмовна лексика, використовувана в описах побутових ситуацій, у діалогах, монологів, охоплює широке коло понять повсякденного життя людини. Так, у прозових творах Лесі Степовички виділено такі основні функційно-тематичні групи розмовної лексики:

1. **Характеристичні назви людей за зовнішніми, фізичними особливостями:** *булькатий* (розм. Який має лупаті очі; витрішкуватий, лупатий [6, с. 102]): *За ним ще один механік, маленький на зріст, невиразний, булькатий, з водянистими світло-голубими очима* [8, с. 204]; *клишонога* (людина, яка нерівно ходить): – *Я так і знала, от клишонога ти* [8, с. 170]; *кургузій* (діал. Куций [6, с. 598], низький на зріст): *Сусідка з першого поверху, всюдисуща, кургуза, немов карлиця Міхеївна, почула була притлумлені голоси о пів на другу тої ночі* [9, с. 25]; *сексапільний* (Який має яскраво виражену сексуальну привабливість [1, с. 1303]): – *Вона була, як тобі сказати, не те що вродлива, але до біса сексапільна, ця білявка, як і більшість шведських жінок* [9, с. 47]; *замурзаний* (розм. Замазаний або забруднений чим-небудь [1, с. 407]): *Мені пощастило з сувеніром, на такі уламки полювали замурзані мексиканські і турецькі діти і здавали їх по марці торговцям* [9, с. 206].

2. **Характеристичні назви людей за особливостями поведінки, розумовими здібностями:** *неотесаний* (перен., розм. Некультурний, неосвічений, невихований [1, с. 771]): *Мені стає так затишно від цього сусідства... від його лагідності, яка так контрастує з неотесаністю «стукача»* [9, с. 226]; *відчайдух* (розм. Про дуже хоробру, сміливу людину [1, с. 184]): *Танцювати фламенко перший раз у житті на людях може неабиякий відчайдух* [9, с. 118]; *чепурун* (розм. Людина, яка звикла до чистоти й акуратності в усьому [1, с. 1596]): *Якось я спитала чепуруна Клауса: «Хто у вас прибирає, що у вас все так блищить?»* [9, с. 150]; *балакун* (розм. Балакуча людина; базіка [1, с. 57]): *Серджіо – такий балакун, і мертвого підійме* [9, с. 97]; *пияка* (Той, хто п'є багато спиртних напоїв, постійно напивається [1, с. 1192]): *І де він бачив тут пияків?* [9, с. 17]; *босяк* (Представник декласованих шарів населення [1, с. 94]): *Просто для нас Людка – амурська босячка і наркоманка, а для них хвора, розумієш, хвора, бо наркоманія, як*

і алкоголізм [9, с. 19]; лобуряка (зневажл. Збільш. до лобур. Бездіяльна й ледача людина [1, с. 625]): Наснився мені мій дніпрівградський сусіда, Ігор Багатяй, рослий лобуряка років сорока, що піді мною живе і ходить до мене по телефону дзвонити [9, с. 38]; жлоб (розм. Хам, гевал; невихована; скупа людина [1, с. 369]): Я вважала його жлобом, а він, мабуть, те саме думав про мене [9, с. 218]; капризуля (розм. Той, хто капризує, виявляє примхи, капризи; вередун, комиза [1, с. 522]): Без жоднісінької пігулки, тільки свіжою кров'ю, свіжим лісовим повітрям, добрим словом, ласкою лікарі підіймають нашу капризулю [9, с. 61]; убоїще (розм. Про неслухняну, уперту, задирливу, а також ледачу, недбалу людину [1, с. 1492]): Страшно подумати, яке з неї убоїще росте [8, с. 171].

На позначення людей за розумовими здібностями у творах використано велику кількість лайливої лексики: *дурепа (зневажл. Розумово обмежена, тупа жінка [1, с. 332]): Так, я була наївна дурепа, випустивши із виду такий важливий компонент мого перекладацького життя, як нагляд спецслужб [9, с. 226]. В аналізованому тексті в слові дурепа з'являються інші семи 'наївний', 'безтурботний', 'дитячість', що формують його нове лексичне значення «Жінка, яка через наївність не усвідомлює небезпеки своїх дій»; психопатка (розм., лайл. Неврівноважена людина, слова, думки, вчинки якої оцінюються як ненормальні [1, с. 1186]): Людка вся понівечена в автомобільній катастрофі, бідна психопатка з Амуру [9, с. 9]; придурок (лайл. Недоумок, дурнуватий [1, с. 1115]): Ми цілуємося і плачемо, наче сопливі підлітки, і ридаємо, наче справжні придурки [8, с. 68]; негідник (Той, хто здійснює ганебні, підлі вчинки; мерзотник. // Уживається як лайливе слово (перев. у звертанні) [1, с. 753]): Ні, це він, негідник, не достойний представляти країну за кордоном [8, с. 216]; покидьок (перен., зневажл. Морально розкладені люди, декласовані, злочинні елементи суспільства; непотріб, негідь, потлоч. // Уживається в значенні лайливого слова [1, с. 1025]): – Я точно не знаю, що вони там узяли, ті покидьки, але зрозуміло, що лізли вони не за тим, щоб щось мені лишити, а щоб пожитися [9, с. 42]; йолоп (зневажл., лайл. Те саме, що дурень; бевзь, недотепа [1, с. 510]): – Я знайшов віллу містера Віллі Вайта, зустрівся з ним і одразу заявив йому – от йолоп, правда? – що я його син [9, с. 46]; телепень (розм., перев.*

лайл. Нерозумна, вайлувата людина; дурень, недотепа, вайло, тюхтій [1, с. 1437]): – *Ну ти й телепень, Владік, і цинік* [9, с. 188]; **виродок** (Людина, що втратила кращі якості; недолюдок. // *лайл.* [1, с. 149]): *Принизливо бути на гачку у виродків, які заволодівають нашим спокоєм* [9, с. 78]; **хмир** (про жалюгідну, неприємну людину, можливо, пов'язану із кримінальними світом. Жоден із доступних нам словників [1; 5–7] аналізованої лексеми не містить): – *Так от, мій чоловік – не хмир, а справжній бундесовець* [9, с. 186]; **мурло** (зневажл., *лайл.* Те саме, що **мурмило**. 1. Груба, невихована людина. 2. Похмура, непривітна, замкнена людина; відлюдько) [1, с. 696]: *Невже його спите, недоумкувате лице, недолуга, жалюгідна усмішечка, недорікуватість, невже оце, прости Господи, мурло – то символ нашої нації* [9, с. 94].

Особливо багато в текстах творів Лесі Степовички розмовної та жаргонної лексики на позначення назв дій та процесів із повсякденно-побутової сфери. Слова вживаються переважно в мові персонажів і, як правило, мають відповідники в літературній мові, наприклад, **пронюхати** (*перен., розм.* Дізнаватися про що-небудь, вивідати щось [1, с. 1162]): *Головне тут, щоб дружина Іванова не пронюхала про їхні плани, а то одразу усе зруйнує* [8, с. 157]; **надибати** (*розм.* Зустрічати на шляху, дорогою кого, що-небудь [1, с. 711]): *Хто не йде, погляне, що одна калоша, похитає головою, та й собі іде далі. Отак і ти мене надибав* [8, с. 158]; **нацмулитися** (Цмулити. *розм.* З насолодою пити, смоктати [1, с. 1589]): *Нацмулиться було портвейну, закурити цигарку, зігріється, а там сусід нагодиться, в доміно чи карти пограти* [8, с. 159]; **дудлити** (*вульг.* Пити що-небудь з жадібністю та у великій кількості [1, с. 331]): *Гості сидять, відкинувшись у кріслах, хто де, і дудлять з блаженним виглядом холодне пиво* [9, с. 120]; **втокмачувати** (*розм.* Роз'яснюючи, або неодноразово повторюючи, домагатися правильного розуміння чи засвоєння чого-небудь [1, с. 209]): *А що найбільше дошкуляло, так це – тупість студентів, які вони обмежені, нічим не цікавляться, витрачаєш на них сили, втокмачуєш їм прекрасну і точну німецьку граматику, а вони одне торочать: «А нам это все-равно не пригодится»* [8, с. 279]; **заникати** (*розм.* Непомітно поцупити, вкрати [1, с. 408]): *Він мав на сьогодні цілком певні наміри, бо заникав від*

жінки у схованці гривню з копійками [8, с. 162]; **висолопити** (розм. Висунути, вивалювати назовні з рота, пащі (язик) [1, с. 153]): *Шурці досадно, вона так намагалася відтворити ніжну красу травневих лісових дзвіночків, аж висолопила язика, аж спітніла, аж дихати боялася на ті «ландиші», а в неї нічого не вийшло* [8, с. 182]; **чмокати** (розм. Видавати губами звуки, що нагадують смоктання, цмокання [1, с. 1604]): *І я замість образити чи врізати йому, чмокаю Орlando в його мокру від поту щоку* [8, с. 251]; **врубати** (мол. Умикати щось [5, с. 94]): *Шеф культури врубає радіоцентр і оголошує танці* [8, с. 336]; **верещати** (розм. Пронизливо, різко кричати, пищати, вищати [1, с. 122]): *– Ах ти ж, хвойда! – верещить її народителька високим дискантом* [8, с. 189]; **молоти** (перенос., фам. Верзти нісенітницю; теревенити [1, с. 686]): *Зрештою, щоб Людка не молола лікарям, я не перекладу її грубощів, так що ситуація у нас під контролем* [9, с. 20]; **швендяти** (розм. Ходити туди-сюди (перев. без певної мети, без потреби); тинятися [1, с. 1616]): *Цілий день швендяю по кімнаті, знімаючи пиляку з речей вологою ганчіркою за старою домашньою звичкою, ну, не вмикати ж щоразу пилосос* [9, с. 168]; **чимчикувати** (розм. Іти швидко, поспішно, часто ступаючи [1, с. 1601]): *Ми чимчикуємо до метро. Три п'ятдесят дойчмарок – в автомат, і вискакує квиток* [9, с. 8]; **зубрити, визуджувати** (розм. Повторювати що-небудь, багато разів, вивчати напам'ять, не вдумуючись у зміст [1, с. 482, 135]): *«Холодно» серед наших філфаківських хлопців, яких за статистикою один на десять дівчат, і які усі такі дисципліновані члени партії, ретельно зубрять політекономію соціалізму та історію КПСС* [8, с. 230], *А я зранку до вечора визуджую іноземні слова у затрапезному містечку Зеленодольськ* [8, с. 211]; **шкіритися** (розм. Те саме, що сміятися [1, с. 1624]): *Той задоволено шкіриться усіма зубами, тут же зв'язується по рації з колегою-прикордонником і змовницьким тоном говорить* [9, с. 100]; **підкидати** (розм. Те саме, що підвозити [1, с. 954]): *– Можу підкинути тебе до Берліна, – говорить Сержю* [9, с. 95]; **нариватися** (розм. Несподівано, випадково зустрічатися, стикатися з ким-, чим-небудь (перев. Небажаним) [1, с. 732]): *Але можна нариватися на контролера і потратити до поліцейського відділку за «чорний проїзд»* [9, с. 206]; **втямити** (розм. Зрозуміти щось, осягти суть чого-небудь [1, с. 1521]): *Шурка чула, як жінка-*

кондуктор називала вже якось інакше вулицю Садову, Сірова чи що, і їй шкода, що тьотя не хоче більше називати Садову, таку красиву вулицю з високими п'ятиповерховими будинками, а чомусь зове її сірою, чи то Сірова, а що воно таке, оте слово, і не **втямиш** [8, с. 179]; **второпати** (розм. Сприйняти розумом, зрозуміти [1, с. 1520]): *Це ти, дороженька, підтягуйся до цих усіх «іків», «міків», «діків», щоб второпати якщо не все, то хоча б половину з того, що вони тобі «ікають»* [9, с. 174]; **дотумкати** (розм. Додуматися [1, с. 324]): *Так я потроху дотумкала, що тут головне триматися в тонусі* [9, с. 211].

Розмовна лексика твориться по-різному. Особливістю творів Лесі Степовички є велика кількість слів-універбів серед аналізованої групи лексики. Універбація, як відомо, різновид суфіксального способу словотворення, за якого словосполучення за допомогою суфіксації згортається в слово [3, с. 688]. Утворене похідне мотивується повною назвою, є тотожним їй за значенням (або відрізняється лише стилістичним забарвленням), але відмінне за формою. Мотиваційною базою універбів є лексикалізовані стійкі словосполучення (*залікова книжка – заліковка, маршрутне таксі – маршрутка*). Універби здебільшого є найменуваннями неофіційними, тоді як словосполучення, що їх мотивують, – офіційними назвами відповідних понять, тому кодифікована мова використовує розчленовані найменування, розмовне мовлення тяжіє до компресії таких номінацій в однослівні назви. Розмовне мовлення і є найсприятливішим ґрунтом для утворення універбів, але така мовна економія здебільшого не шкодить образності мови, а навпаки, сприяє яскравому вияву її експресивних ресурсів, зокрема у творах Лесі Степовички: **мобілка** (*жарг. Мобільний телефон* [1, с. 682]): *Наші фірмачі обвішані пейджерями і мобілками, зустрічають колег із службових відряджень, родичі – своїх* [8, с. 317]; **слив'янка** (*Сливовою наливкою або настоянкою на спирті, горілці тощо* [1, с. 1342]): *Бабуня ставила холодці і кендюх з кашею...Пили спотикач, наливку, слив'янку* [8, с. 293]; **канатка** (*Канатна дорога. У словнику* [1, с. 518] аналізована лексема відсутня): *Декілька разів вона приїздила до нього у Тбілісі, де вони блукали теплими вечорами, зачаровані екзотичною красою Арагві, піднімалися канаткою на Мтанцмінду й милувалися старовинними церквами Мухети* [8, с. 281]; **легковушка** (розм.

Легковий автомобіль [1, с. 609]): *Легковушок* вони не зупиняли, бо водії вимагають п'ять рублів до Дніпрівграда [8, с. 176]; *страховка* (розм. Страховий поліс [1, с. 1400]): – *Дома я скоро одужаю, в мене є страховка* [8, с. 253]; *дистанційка* (Пристрій для дистанційного керування побутовими приладами. У словнику [1, с. 300] аналізована лексема відсутня): *У кожного з нас своя кімната, спільна територія – їдальня, а ще ми маємо кухню з електроплитою... Телевізор з дистанційкою* [9, с. 17]; *мікрохвилька* (Мікрохвильова піч. Словник [1, с. 675] фіксує лексичне значення лише словосполучення *мікрохвильова піч*): *Електрична плита, мікрохвилька, пральна машина, усе фірми «Bosch»* [9, с. 149]; *посудомийка* (розм. Машина для миття посуду [1, с. 1086]): *Кухня Андреаса обладнана посудомийкою, у тумбочці повно усіляких миючих засобів* [9, с. 151]; *соціалка* (Соціальна допомога. У словнику [1, с. 1360] аналізована лексема відсутня): *Сума Андреасових прибутків вважається достатньою для того, щоб не підтримувати соціалкою другого члена родини* [9, с. 181]; *тусовка* (розм. Компанія, коло спілкування [1, с. 1487]): *У них сьогодні чергова зібрання – літературна тусовка «русаків» і «українців»* [8, с. 200].

У творах Лесі Степовички спостережено і жаргонну лексику. Головна різниця між розмовною та жаргонною лексикою полягає в тому, що перша перебуває в межах літературної мови, тоді як жаргонна належить до позалітературного вжитку. Уживання такої лексики свідчить про низьку культуру мови і мислення людини. Але твори письменниці рясніють цією лексикою. Серед жаргонної лексики можна виділити слова на позначення: 1) грошей: *бакси, зелень, капуста*: *Тут стакан свіжого морквяного соку коштує десять баксів* [8, с. 338]; *Обоє втомилися, але не бідкували, «капусту» заробляли, вистачало на трьох* [9, с. 47]; *Тепер вся моя надія на «бандерівців»-міліціантів, які тут на всю катушку стрижуть «зелень» з туристів і «човнярів», дарма що зима* [9, с. 98]; 2) одягу: *шмотки, прикид, обнова* (новий, щойно придбаний одяг): *Згадавши про класні шмотки, які тепер уже тю-тю, пішли за водою, я знову починаю рюмсати* [9, с. 43]; *Ось я бізнес-леді в діловому брючному костюмі, а цей прикид – чорна спідничка-міні і світла блузка – гарно*

пасуватиме для зосередженої перекладачки на конференц-перемовинах [9, с. 32]; Час від час я підхоплююсь, розгортаю свої **обнови**, приміряю перед люстром на стіні [9 с. 39]; 3) людей: **мент** (розм. Міліціонер [1, с. 659]): – А сама чому не зателефонувала? – Та «весело тут мені, спілкуюся з **ментами** [9, с. 92]; **наводчик** (той, хто наводить кого-небудь на щось [1, с. 704]): – Для цього, Мар'яно Миколаївно, існують **наводчики** [9, с. 77]; 4) дій та процесів: **кинути** (жарг. Обманювати, не повертати взяте чи не платити за виконану роботу, порушивши слово [1, с. 536]): Аркадій **кидонує** мене вдруге [9, с. 217]; **прожигати** (Витрачати гроші. У словниках [1, 5–7] аналізована лексема відсутня): В моїх очах Єрофеїч – стоїк, а я в його роздайбіда. Він економить, а я **прожигаю** [9, с. 34]; **обчистити** (розм. Те саме, що **обкрадати** [1, с. 823]): Через тиждень чую, що **обчистили** квартиру на нашому поверсі, в сусідньому під'їзді, у Гарбузів [9, с. 76]; **шмаляти** (Курити сигарети [5, с. 335]): До мене долітає запах їхніх сигарет, здається вони **шмалять** «Кемел» [9, с. 36]; **клеїтися** (розм. Залицятися [1, с. 544]): По дорозі Сержю трохи **клеїть** мене [9, с. 97]; **доганяти, врубатися** (Розуміти, здогадуватися [5, с. 113]): Я дивуюся на Єрофеїча: лукавить чи справді не **доганяє** [9, с. 19]; У доктора якісь совкові уявлення про пиво і взагалі алкоголь. Він не **врубається**, що тут все інакше [9, с. 19]. До вульгаризмів зараховуємо такі назви обличчя, виділені з творів письменниці, як **морда, міна**: Треба виборсуватися із депресії, моя кисла **міна** хоч кого засмутить [9, с. 90]; – Мені так кортіло підстрелити його і набити **морду** [9, с. 47].

Отже, для мови творів Лесі Степовички характерне широке вживання розмовної та жаргонної лексики. Найбільшими лексико-семантичними групами є групи на позначення назв людей за зовнішніми, фізичними особливостями та за особливостями поведінки, розумовими здібностями. Розмовну лексику письменниця вживає для того, щоб переконливіше передати місцевий колорит, почуття, думки, погляди персонажів; ця лексика є одним із засобів розкриття індивідуальних особливостей героя, його світогляду, змалювання та оцінки життя не лише з погляду автора, а й з погляду самого героя. Розмовна лексика оживлює текст твору, виразніше і жвавіше окреслює висловлену думку, створює колорит невимушеності, простоти.

Саме ця лексика з-посеред інших ознак і творять ідіостиль дніпропетровської майстрині слова Лесі Степовички.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. **Великий** тлумачний словник сучасної української мови [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. ; Ірпінь : Перун, 2007. – 1736 с.
2. **Єрмоленко С. Я.** Стиль індивідуальний / С. Я. Єрмоленко // Українська мова : енциклопедія / [редкол. : Русанівський В. М. (співголова), Тараненко О. О. (співголова), М. П. Зяблюк та ін.]. – К. : Укр. енцикл., 2000. – С. 603–604.
3. **Клименко Н. Ф.** Універбація // Українська мова : енциклопедія / [редкол. : Русанівський В. М. (співголова), Тараненко О. О. (співголова), М. П. Зяблюк та ін.]. – К. : Укр. енцикл., 2000. – С. 688.
4. **Поліщук Я.** Шлюб під зорями Канта / Я. Поліщук // Літакцент. – 2008. – Вип. 1.– С. 239–243.
5. **Словник** сучасного українського сленгу [упоряд. Т. М. Кондратюк]. – Х. : Фоліо, 2006. – 350 с.
6. **Ставицька Леся.** Українська лексика без табу : словник нецензурної лексики та її відповідників / Л. Ставицька. – К. : Критика, 2008. – 454 с.
7. **Ставицька Леся.** Український жаргон. Словник / Л. Ставицька. – К. : Критика, 2005. – 496 с.
8. **Степовичка Леся.** Стернею долі / Леся Степовичка. – Дніпропетровськ : Дніпрокнига, 2007. – 336 с.
9. **Степовичка Леся.** Шлюб із кухлем пільзенського пива / Леся Степовичка. – Дніпропетровськ : Ліра ЛТД, 2007. – 335 с.

Надійшла до редколегії 16.11.2015